pagini bucovinene

ANUL V nr. 3 (51)

Martie 1986

EDITATE ÎN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA

Primăvara patriei

Neasemuite sînt înfăptuirile istoriei atunci cînd timpul nu se cerne în zadar peste lucruri și oameni, neasemuite sînt înfăptuirile omului atunci cînd adevărul se află în puterea lui, la îndemîna uneltelor sale. Neînchipuit de frumoasă este privirea omului atunci cînd libertatea luminează în mîinile lui și nu în vreun astru îndepărtat și rece.

Vine spre noi o altă primăvară, cu toate semnele ei.

Miresme vii dansează deasupra ogoarelor, miresme de grîu încolțit. Se aude un vuiet în toate semințele, un murmur neîntrerupt suind de sub brazde.

Este o primăvară cînd sărbătorim lucrările de bine ale timpului dar mai cu seamă nașterea frumuseții în viața patriei, în viața oamenilor ei.

Există, desigur, o patrie a lucrurilor, desfășurată în simfonii de forme și culori, o lume a celor efemere și una a permanențelor, a celor durabile. Casa în care trăiești, drumul pe care calci, uneltele care-ți sînt de folos pretutindeni clădesc și ele, fără contenire, clipele istoriei.

Există, desigur, o patrie a înfăptuirilor, construită din energiile gîndului și ale îndrăznelii, din tăria de a te lăsa mistuit de flacăra viitorului, de a spune „nu" minciunii, lașității și inerției, de a te ridica din cețurile dulci ale mulțumirii și de a te risipi în bucuria unanimă.

Fără îndoială, și acestea clădesc durata istoriei.

Sîntem o patriei a vitejiei. Nume de voievozi, de eroi și nume de ctitori laolaltă scriind paginile dreptății și ale adevărului în cartea neamului, laolaltă ieșind în viscolul vremii cu spada, cu scutul, cu gîndul, laolaltă punîndu-și viața în calea săgeții.

Fără tăgadă, durata istoriei pe faptele lor se zidește.

Există o patrie a ideilor înalte, în care se integrează puterea noastră interioară, în care se compară și se îmbină întreaga noastră experiență, memoria noastră, năzuințele prin care călătorim spre viitor, centrînd astfel sensul unic al permanenței umane în miezul unei personalități a istoriei.

În spațiul acesta se naște credința în victoria luminii, se naște ființa istorică și socială, cea care cunoaște marile determinante ale devenirii, cea care tinde spre major, spre esențial.

Tot aici își are sălaș flacăra vizionară, farul neobosit al unei duble deschideri spre profunzimile conștiinței, spre trecut, dar și spre viitor; către asumarea valorilor naționale, și către prelucrarea acestora în consens cu legile rigorii și ale entuziasmului, către nevoia de mai bine.

Atunci cînd o străbat culorile de primăvară ale patriei, ființa noastră se vede alcătuită din aceste dimensiuni fundamenale. E clipa în care ea devine cuibul aurit al cuvintelor pe care le vorbești și le scrii, locul în care fiecare sunet al cuvintelor călătorește fără teamă și liber de la om la om, unde miezul fiecărui înțeles îmbracă atît de bine haina de argint a rostirii, unde întrebarea ia forma păsării zvîcnind dintre ramuri, unde orice răspuns devine pe dată o lumină deasupra cîmpului înflorit, unde însăși tăcerea se face munte de piatră purtînd prin vremi povara codrului și sclipirea izvoarelor ascunse. Recunoașterea acestui loc se petrece, însă, în încăperea de vis și de frumusețe a sufletului. Acolo tot ce vezi și auzi capătă nume și chip și pînă a se înfășura în mantia subțire a șoaptei, se distilează ca mierea în faguri, construind zidurile unei semințe miraculoase, construind patria interioară.

Și iată, locul în tine al acestei semințe, locul în tine al făpturii ei nevăzute este cel dintîi pămînt al tău, cea dintîi temelie de casă, odaia unde poți aștepta încrezător, unde poți iubi și plînge, întîiul loc spre care te poți întoarce de oriunde.

Primăvara patriei în imprimăvărata sărbătoare a întemeierii partidului nostru, ctitorul timpului de izbînzi din viața multilaterală a Românei.

Victor Traian RUSU

Ion Carp Fluerici : Tînăr comunist

DE VEGHE

Veșnicind miracolul
grîul invadează continentul libertății
și-nalță poeme de dragoste
pe trupul lui Martie.
O blîndă adiere de liniște
străbate Patria
ridicînd turnuri de veșnicie
la porțile de argint ale orașelor.
Undeva ochiul nemărginit al țăranului
topește cămașa de brumă,
undeva brațul oțelarului
seamănă în statornicie
raze de purpură
și de biruință.
Pretutindeni
ca o torță împrăștiind întunericul
ca un zid înconjurînd cetatea
veghează cuvîntul Partidului !

Ion COZMEI

autograf — ȘT. ȘTEFĂNESCU

Dimitrie Onciul și idealul Unirii

Născut la 26 octombrie / 7 noiembrie 1856 în comuna Straja din județul Suceava, comună al cărei nume are valoare de simbol al permanentei veghe întru apărarea ființei naționale, D. Onciul a făcut parte din generația care a înscris în știință, ca de altfel și în literatura românească, o adevărată „epocă de aur". Aceasta s-a manifestat pe fondul de avînt economic, înlesnit de poziția de independență politică cîștigată de România în cursul războiului româno-ruso-otoman din 1877—1878. Este epoca în care în domeniul istoriografiei, pe lîngă mai vechea generație de istorici din care făceau parte B. P. Hasdeu, A. Odobescu, V. A. Urechia s-au afirmat noi nume de autoritate, A. D. Xenopol, N. Iorga, D. Onciul, I. Bogdan, V. Pârvan, C. Giurescu. Activitatea lor și-a găsit expresia în mari realizări istoriografice : de la ediții critice de izvoare, adevărate modele ale genului, la lucrări monografice de largă informație și orizont istoric, de la efortul pentru mari sinteze de istoria românilor, la lucrări de istorie universală sau de teorie și filozofie a istoriei.

D. Onciul, după studii temeinice la Cernăuți și Viena, a ajuns în 1896, prin concurs, titularul catedrei de istoria și literatura românilor pînă la Mihai Viteazul, de la Universitatea din București. Aci el avea să devină un mare creator de școală, „inițiatorul studiilor critice de istoria românilor".

Rezultatul investigațiilor lui D. Onciul privind continuitatea populației daco-romane la nordul Dunării după retragerea legiunilor și administrației romane din Dacia, originea și dezvoltarea statelor românești își păstrează în mare măsură valabilitatea și azi. La data apariției lor, studiile lui D. Onciul au fost — spunea N. Iorga — „o revelație pentru cei care puteau pricepe".

Om de știință de mare probitate, D. Onciul a înțeles să facă din știință o armă în slujba marilor idealuri ale societății românești a vremii. El s-a legat printr-o strînsă prietenie de acei cărturari români, cum erau N. Iorga, I. Bogdan, G. Cosbuc, Valeriu Braniște ș.a., militanți pentru împlinirea visului atîtor generații, realizarea statului național unitar român.

Prin importantele funcții deținute în viața științifică a țării, ca și prin conferințele publice, pregătite tot atît de serios, ca și prelegerile universitare și străbătute de cald patriotism, D. Onciul a contribuit la pregătirea spirituală a generației „Marii Uniri".

În conferința ținută în 1905 la Ateneul Român cu prilejul zilei de 24 ianuarie, D. Onciul, vorbind de factorii generatori ai actului din 1859, care a pus bazele României moderne, arăta : „Scris le-a fost celor două țări surori, Țara Românească și Țara Moldovei, unite de natură prin așezarea lor geografică, unite de istorie prin alcătuirea lor națională și politică, scris le-a fost, chiar de la începutul lor ca state românești, să fie unite într-o Românie singură și nedespărțită. Precum apele lor se unesc în albia Dunării, precum munții lor se unesc în lanțul Carpaților, precum cîmpiile lor se unesc în șesul românesc, — de asemenea cele două țări erau unite prin aceeași origină, prin aceeași limbă și lege, prin aceeași simțire a fiilor săi. Conștiința unității lor naționale era în conștiința neamului întreg, era în conștiința tuturor care, în bine sau în rău, au avut atingere cu ele".

Ca și alți oameni de cultură, D. Onciul considera că unirea din 1859 a deschis drumul pentru întregirea statală, culturii revenindu-i un rol însemnat în întărirea solidarității naționale. Ca vicepreședinte al Ligii Culturale, prezidînd serbările acesteia din 1911, în discursul său D. Onciul, sublinia că un singur gînd animă conducerea Ligii : „întărirea unității culturale a tuturor românilor și a solidarității naționale".

Neuitîndu-și nici un moment rădăcinile și prețuind rolul Bucovinei în mișcarea națională care a condus la crearea statului național unitar român, D. Onciul dădea expresie bucuriei lui la vestea unirii Bucovinei cu România. La 7 noiembrie 1918 el trimitea o telegramă Adunării românilor bucovineni, reprezentanța națională care — scria D. Onciul — „a îndeplinit cel mai mare act național al Bucovinei românești. Trăiască scumpa Bucovină reînviată la viață românească ! Trăiască, crească și înflorească Românimea !".

Fidel dictonului „ne quid falsi audeat, ne quid veri non audeat historia" (nimic fals să nu cuteze, nimic adevărat să nu se sfiască a spune istoria), D. Onciul putea spune cu îndreptățită satisfacție la Academie, în mai 1919, că „la plinirea secolelor, generațiunea noastră era predestinată, cu necesitate istorică, să vadă această încoronare a luptelor și aspirațiilor generațiilor trecute".

„Între coloane ale istoriei"

– PERIPLU CONTEMPORAN –

Convorbire cu prof. univ. DINU C. GIURESCU

O convorbire cu prof. Dinu C. Giurescu se transformă, indiferent de subiectul abordat, într-un pasionant periplu în istoria și civilizația Europei. De data aceasta, problematica disciplinei s-a legat de Congresul internațional de științe istorice de la Stuttgart, din vara anului 1985.

— Participarea noastră a fost bună, iar cît privește nivelul științific — sensibil egal cu al istoricilor din celelalte țări. Cînd cunoști meseria temeinic, ești la nivelul celorlalți. „Temeinic" include și înțelegerea evoluțiilor general-europene. Flexibilitate și nuanțare, cunoașterea fluentă a una-două limbi străine (preponderente au fost engleza și franceza, urmate de germană) ; să ai experiența lucrurilor, a activităților proprii unui congres. Acestea se învață. Temeinic mai înseamnă intervențiile (pregătite în timpul lucrărilor ; cele scrise de acasă, fără cunoașterea referatelor sau rapoartelor nu dau rezultatele dorite). Cît privește expoziția de carte românească — bine a fost reprezentată arheologia. De asemenea, culegerile de documente. De atenție s-au bucurat documentele referitoare la actul de la 23 August și cele despre răscoala lui Horia. Mi-am dat seama acolo că evenimentele de la 23 August au avut implicații mult mai mari decît o admit colegii din unele țări. În această direcție, dialogul se cuvine extins.

— Ideea dialogului v-a preocupat, se pare, dintotdeauna.

— Dialogul e posibil între istoricii tuturor națiunilor. Drumul spre o apropiere a pozițiilor e greu, dar posibil. Tendința de izolare este dezastruoasă. Numai prin dialog se poate dezvolta înțelegerea. Stuttgart a

(continuare în pag. III)

Consemnată de Mircea FILIP

A PRIVI

MAREA DIMINEAȚĂ A PĂMÎNTULUI

Pentru sufletul meu, un anotimp e totdeauna o vîrstă întreagă. Mai ales cel în care natura își „pune la cale" rosturile, lucrarea de peste an. Lucrarea ei și, deopotrivă, a celor ce au de partea lor sănătatea seminței, miracolul ei. Iată, grînele au ieșit din tăcerile albe și învață să adune soarele în visul către pîine. Către bucuria curată a omului deprins cu grijile pămîntului, cu așteptările niciodată stinse.

Primăvara — o obsesie ? Dar cînd nu a fost ? Fiindcă ne-am obișnuit să credem în viața culorilor ce se alcătuiesc acum. În pornirile vegetale ce ne îmbracă speranțele. Fiindcă nimic din ce se arată a fi nu poate scăpa gîndului, retinei. Și nici istoriei pe care o scriu plecările noastre în cîmp. Meditația noastră în universul lui.

Se întîmplă, deci, în acest preludiu tulburător al anului, ceea ce simțeam că se va petrece pe cînd zăpezile coborau în ape sau acolo unde rădăcinile și-au spălat ochii în marea dimineață a țărînei. Nădejdile migrează, lucide, spre vetrele pîinii, către „incendiul" floral al livezilor. Spre pajiști ce urcă pînă-n munții statornicirilor noastre. Nu-i, aș zice, aproape nimic nou în aceasta. Sau poate așa mi se pare. Întrucît, obișnuiți cu eterna revenire în spațiul de renaștere a luminii din ramuri, primăvara face parte din noi, din casa noastră. Ori aparținem ei prin sentiment și cuget. Prin putința de a fascina în întemeierea noului. Și totuși, primăvara aceasta nu poate fi ca celelalte. Am gîndit-o altfel, ne-o imaginăm altfel. În proiecția ei, în rodirile ei. Suverane sînt priceperea și fapta omului, succesul va fi gloria lui. Grînele mărturisesc hărnicia din toamnă. Hărnicie bogată, pe cînd ploile au fost sărace. Pămîntul primește acum, din nou, sămînța bună și se va înveli cu lanuri în care culesul ni-l închipuim ca pe o sărbătoare a palmelor. Numai a lor, așa cum se cade, pentru că munca li-i crez, iar oboseala li-i mersul spre orizontul belșugului. Pentru că au ascultat de înțelepciunea crescută în „cernoziomul minții".

Cîmpurile și-au apropiat oamenii, au intrat în stăpînirea gestului lor. A vredniciei lor totdeauna trează și niciodată gălăgioasă. Așezările își primenesc fața și vor să devină metafore.

Primăvara, prin ea și prin noi, e un verb tînăr.

Ion PARANICI

ROMULUS VULCĂNESCU: MITOLOGIE ROMÂNĂ*)

Ultima carte a etnologului Romulus Vulcănescu, **Mitologie română,** este primită cu interes de publicul de specialiști și de nespecialiști, care caută în ea răspunsuri la întrebări fundamentale vizînd etnicitatea și cultura noastră. O cantitate impresionantă de informații din izvoare nescrise (arheologice, etnografice, folclorice) și izvoare scrise (documente) interne și externe, în mod fatal inepuizabile, este pusă în slujba unei vechi idei a autorului : unicitatea și organicitatea etnoculturii, ca sumă a culturii „etnografice" și a celei „academice".

O primă impresie de lectură este că ne aflăm în fața unui corpus de tradiții, legende, simboluri culturale și că ni se oferă o bibliografie comentată a problemei. Factologia este depășită însă, chiar și prin modul de organizare și de utilizare a materialului faptic, ce conține în sine finalitatea demersului : coagularea sistemului de semnificații care dau sensul major al culturii naționale încadrate unui ansamblu cultural cu contur spațio-temporal foarte larg, dar precis. Prima încercare de acest fel a făcut-o în **Fenomenul horal** (Craiova, 1944) în replică cu Pârvan, Blaga, Crainic ș.a. Această preocupare constituie dominanta tematică a creației științifce a lui Romulus Vulcănescu.

Dominanta metodologică o constituie dotarea propriului discurs științific cu termeni, concepte și concepții teoretice originale, regîndite și redefinite în funcționalitatea lor. Se simte febrilitatea teoretizării, cauzată de ambiguitatea sau insuficiența uneltelor deja existente în mîna etnologilor, antropologilor sau mitologilor. Este și situația oarecum ingrată a etnologiei, ca disciplină plurală și sincretică, de a încălca hotare și de a-și alipi teritorii „străine" în încercarea de a epuiza propriul obiect, atît de complicat în orizontalitatea sincronică și verticalitatea diacronică. Vrînd-nevrînd, se adună istoria, etnografia, folcloristica, lingvistica, filozofia culturii, sociologia generală și sociologia culturii. În primele capitole ale citatei lucrări ce-și propunea, în 1944, reconsiderarea **conceptului** de specific național, autorul denunța cu patos insuficiența sau improprietatea metodelor și sistemelor existente și făcea un mare efort de instaurare a unor noi metode analitice și viziuni interpretative adecvate obiectului. Deceniile următoare au acumulat atît fapte noi, rezultate din cercetările arheologice, de arhivă și de teren, cît și importante contribuții teoretice, inclusiv în „știința miturilor", dar nici terminologia (imperfectă), nici teoria generală (incompletă) nu mulțumesc cercetătorul. De aceea în **Mitologie română** explicitările teoretice nu se epuizează în primele capitole special afectate, ci se infiltrează constant de-a lungul demersului descriptiv și interpretativ, autorul făurindu-și uneltele și metodele pe măsură ce are nevoie de ele.

Scopul ultim și fundamental al masivului studiu este „cunoașterea și explicarea realității etnoculturale prin mit" (pag. 25), care nu poate fi abordat decît cu mijloacele interdisciplinarității. Trei afirmații din această teorie a mitului delimitează evident situarea lui Romulus Vulcănescu în accidentatul și imprevizibilul teren al mitologiei. În viziunea sa, mitul este elaborat prin contribuția osmotică a conștientului, subconștientului și inconștientului, rămînînd însă în zona raționalului și a unei logicități specifice, fără nici un atribut negativ (hibrid, abscons, absurd). Gîndirea mitică și cea științifică sînt configurate de serii paralele de categorii fundamentale, entologice și gnoseologice : timpul, spațiul, cauzalitatea, finalitatea. Opoziția dintre cele două serii poate fi subsumată opoziției fundamentale subiectiv/obiectiv. Din punct de vedere epistemologic, mitul este „un elaborat polivalent, polisemic și poliglosic" (pag. 31) care trebuie studiat din perspectiva psihogenezei, sociogenezei și etnogenezei.

Printr-o a doua afirmație fermă conferă creației mitice atributul permanenței. Gîndirea mitică este o realitate universală în timp și spațiu, o manifestare culturală continuă, inclusiv în contemporaneitate, o condiție sine qua non a ființei culturale. Dacă mitul este „un răspuns episodic la o întrebare incitantă, referitoare la mitologia universului, făpturilor, lucrurilor, ideilor, sentimentelor și comportamentelor", atunci putem accepta că întreaga viață materială și spirituală a umanității, inclusiv cea științifică, este **mitificată.** Pe de o parte, spune autorul, secolele XIX și XX au cunoscut „resurecția general-umană a mitificării", pe de alta în lumea contemporană mitogeneza are uneori „caracter poluant, este un paleativ, o supapă, o refulare și, de ce să nu o spunem, uneori o abatere de la matca spiritualității propriu-zise" (pag. 32). Credem că în aceste cazuri este vorba de o esențială și degradantă mutație funcțională și semantică prin care este anulat procesul mitificării.

Prin a treia afirmație, Romulus Vulcănescu introduce în aria mitologiei creații ale **culturii academice,** postulînd astfel unitatea etnoculturală. Deși ca opere ale unor subiectivități individuale au alt statut ontologic și social decît operele culturale etnografice, ele se încadrează în același sistem epistemologic și semantic al unui popor.

Permanentizarea mitogenezei implică și istoricitatea ei, o continuă devenire, pe care Romulus Vulcănescu o descrie într-un mod propriu, cu termeni puțin derutanți. Plecînd de la realitatea culturală actuală căreia îi identifică și descrie sistemul de mituri, caută **relictele mitice** din substrat (tracodacic și romanic), **reminiscențele mitice** din adstrat (epoca etnogenezei și cea medievală) și speciile neomitice din stratul evolutiv : colinde, legende, balade, basme, povestiri (pag. 34). Sensul invers al traiectului deductiv nu-i inspiră încredere, căci : „ipoteza relevării trecutului îndepărtat prin unele supraviețuiri din trecutul îndepărtat, prin unele supraviețuiri în trecutul apropiat, în baza ideii că trecutul își prelungește antenele în timp, poate duce la erori de interpretare" (pag. 57).
În demersul său interpretativ și descriptiv ia în discuție orice element formal căruia îi presupune un semantism de origine mitică, inclusiv stilemele mitopoetice ca alegoria, simbolul și metafora și afirmă existența unor mituri fără fabulație, fără anecdotică, fără iconografie, contrazicînd chiar sensul etimologic al termenului. Se acumulează astfel o mare cantitate de date pe care autorul le organizează după criterii cronologice, semantice și funcționale. Prima parte, o cronologie a sistemului de mituri, de la cele ancestrale și indoeuropene la cele din epoca etnogenezei, este subliniat descriptivă. Partea a doua pro-

(continuare în pag. IV)

Cornelia MÎNICUȚĂ

*) Editura Academiei R.S.R., București, 1985.

PROZĂ

Ovidiu Bufnilă

Salvarea artistului în tinerețe

Atmosferă saturniană, faldurile grele ale nopții mătură lumea de la un capăt la celălalt, eu însumi, fidelă particulă inserată legilor lui Kepler, mă învîrt în jurul tău sorbindu-ți cu nesaț parfumul, mîncătoareo de inimi, tu salți pe asfalt ușor absorbită fiind de analiza discursului fantastic, în speță de exagerare, de calul alb, uriașul, care pătrunde într-o bună zi în oraș și care trece cu ușurință prin ziduri, prin ferestre, tulburînd visele oamenilor, el, tînărul aspirant la gloria literară, se identifică cu tema, eu, timid, hotărît să te urmez pînă și în pînzele albe, îți cumpăr un buchet de trandafiri pe care tu îl iei neglijent, balansîndu-l din ce în ce mai nesigur prin aer.

Ajungem într-un tîrziu, poarta scîrțîie gotic, simt într-adevăr o poftă nebună de adverbe, o curte babiloniană ne primește cu parfum de gutui și tatăl, abulic, chel, îmi întinde o mînă unsuroasă capabilă să ascundă în ea jumătate din univers, un roi de mătușe dintr-un arbore genealogic frînt încearcă o diversiune concretizată într-o tavă cu băuturi fine și un pachet de țigări de ocazie, mama tronează pe un jilț nu mai știu din ce secol, jilțul e mîncat de-a binelea de carii și fiecare mișcare a mamei pare un pas către o iminentă sinucidere. Tînărul, figură de martir, cumulînd șmecheriile străzii, învîrte în mîini un caiet învelit într-o copertă aurie, mă înclin ceremonios către toată lumea înainte de a mă așeza, mă prind în joc și-ți urmăresc pe furiș linia sinuoasă a trupului. Dar dați Cezarului ce e al Cezarului ! Discursul tău înghite pe negîndite mai bine o jumătate de oră dar eu te inspir cu nesaț, cu responsabilitate, civic, apoi nerușinat, așa numai pentru mine, prin fața noastră defilează Borges, Joyce, Kafka, și alți scriitori pe care îi stimează domnul cititor, arta, închei tu maiestoasă, arta e sublimul convertit în speranță, mătușile bat usor din palme, tu mă privești cu blîndețe și în adîncul inimii cred, naivul de mine, că te voi recupera în curînd.

Te pierd, din nefericire, orfeic, în clipa în care tînărul aspirant îți aruncă un mănunchi de priviri angelice, are un glas ascuțit și citește cursiv și dintr-odată gustul dulceții, fumul de țigară net afrodisiac, lumina insinuantă a plafonierei mă fac să mă simt de-a dreptul savonarolian, să rup foile tînărului aspirant și cărțile care cutează să mai existe în această casă, calul, uriașul cal alb are o convorbire savantă cu mătușile care se bîțîie de emoție pe scaune, ce bine m-a creionat spune cea de patruzeci de ani, îmbrăcată într-un taior al epocii feministe, sînt întocmai cuvintele mele, exclamă o alta bătîndu-se ușurel cu palma pe genunchi, cea mai bătrînă din toate, aproape surdă, nu scoate o vorbă dar o simt ca fiind mai periculoasă căci de bună seamă celelalte patru simțuri îi funcționează de minune punînd la cale o ofensivă nimicitoare împotriva propriului meu spirit care, poznaș, s-a ancorat în decolteul iubitei.

Calul alb, urias, rivalizînd Everest-ul, poate fi zărit și călărit doar de oamenii care n-au încheiat contract cu le diable, e a dracului de multă trăire în proza fiului meu, gîngurește tatăl, aburit de propriile sale necesități dionisiace, și multă suferință, mai zice încurcîndu-se într-o frază despre existența-omenirii-care-suferă-și-gîndește, îl salvez în ultima clipă oferindu-i un foc, se află, marginal, că nu am tangențe cu literatura, și interesul vizual al mătușilor scade, sînt doar bietul îndrăgostit, prințul Kalaf atras, amețit, pe jumătate îngurgitat de parfumul Turandot, tu, iubito, nu-ți mai întorci privirea către mine, ușor absorbită fiind de o polemică deșartă, mama își revendică acum o porțiune deloc de neglijat din textul literar, e amestecat prietenul nostru Sigmund F. și iată complexul oedipian e gata pus la punct, seara lîncezește, sleită.

Încerc o contrabalansare și zic așa, într-o doară, că după atîtea secole de la descoperirea scrisului cineva o fi inventat o teorie comodă care să demonstreze că literatura e/nu e un joc gratuit, spun asta și-mi scormonesc mintea după un nume, după o autoritate demnă de luat în seamă, fraza, penibilă, explodează în încăpere, tu te întorci mirată, gratuitate, cine a pronunțat gratuitate, unei mătuși i se zbate ochiul, tatăl mă privește dezaprobator, fiul meu face un lucru serios, mă refugiez aleatoriu prin ungherele încăperii încercînd să traversez cu demnitate momentul de perplexitate/revoltă.

Oarecum ușurat, te privesc cu detașare, așa pierdută cum ești în universul imaginar, înconjurată de mătușile cu aer tranșant, primejdios, gata să participe napoleonian la toate bătăliile literare ale nepotului care îmi face cu ochiul bărbătește, semn că se dezice de toată mascarada, tu continui să stai cu spatele și să porți o discuție academică cu spiritele reunite ale lui Barthes/Todorov și zic atunci, strig, undeva înlăuntrul meu, plin de iubire, fir-ai a dracului de femeie și cobor aproape neobservat pe treptele alunecoase, tainice în pivniță.

Pivnița e răcoroasă, plină de butoaie, rabelaisiană, tînărul surîde superior, le-am făcut-o, scoate dintr-o ascunzătoare un sul, trăncănim despre degradare, neîncredere și autoritate în timp ce-mi prezintă cu aplomb picturile sale, a aruncat demult la gunoi cultul enumerării și nu-mi vorbește de Turner, Rembrandt și alți artiști pe care îi stimează domnul cititor, îmi explică dezinvolt felul în care folosește lumina și ce legătură are acest lucru cu stările lui sufletești, și proza, întreb, o invenție de-a lor, probabil obsesiva, se laudă cu trăirile intense, mai ales cu mulțimea de cuvinte, cuvintele goale, pompoase, scriitura e o subversiune, îmi explică savant, îl cred pe cuvînt și mă simt nemaipomenit călare pe butoiul mustind de vin în timp ce, sus, printre mătușile narcotizate de singurul succes literar, rod al întregii familii, tu, iubita mea, tu, parfumul meu/Turandot îmi devorezi absența pînă la starea de singurătate.

PERMANENȚE

ION I. NISTOR

Îl văd îmbrăcat în roba neagră de rector, așa cum m-a promovat doctor. Chipul lui se identifică pentru mine cu chipul „rectorului". Alt rector în cei șase ani de licență și de doctorat (octombrie 1931 — martie 1937) n-am avut. Pentru noi, cei care formam generația din acești ani, Ion I. Nistor a fost profesorul ilustru de istorie, rectorul Universității și directorul revistei **Junimea literară.**

George Tofan își începuse și-și sfîrșise munca la această revistă cu mari colaboratori, îi luase locul Ion I. Nistor, ca director, iar profesorul de literatură și de folclor Leca Morariu, ca secretar, apoi acesta din urmă își întemeiase revistele sale și venise la rînd secretarul Traian Chelariu. La îndemnul lui Ion I. Nistor, paginile revistei au fost deschise generației tinere de poeți și prozatori (Iulian Vesper, E. Ar. Zaharia, George Drumur etc.).

Marele istoric și academician care-și imortalizase numele în istoria poporului românesc, dăruind posterității scrieri de mare valoare, a dovedit o largă înțelegere pentru cei care încercau să se afirme. Ne adunam o dată pe lună la el acasă. Ni se servea ceai și prăjituri, apoi urma un ritual de la sine acceptat. Se citea într-o ordine liber consimțită, ținîndu-se seama de vîrstă. Rectorul citea de fiecare dată articolul de fond. Ceilalți veneau la rînd. Discuții nu erau, fiindcă fiecare colaborator aducea manuscrise publicabile.

Cenaclul din casa lui Ion I. Nistor consacra pe cei care se bucurau de atenția sa. Nu era numaidecît să publici ceea ce citeai. Goana după publicitate i se părea suspectă și s-a impregnat cu fierul roșu în sufletele unora dintre discipolii săi, care și-au cumpănit fiecare scriere. Aceasta a fost marea lecție a lui Ion I. Nistor, strălucită figură a culturii din Țara de Sus.

Petru REZUȘ

VIORICA ANA COZAN

Kilometrul zero

călătoria dintîi clandestină
din poiana ursului la Suceava
aeriană plutire
s-a topit în ce întîlnire, beție
ce ziuă de post ? !
urca în mai carpatul
ursitoare, urși o mie
buzunarele doldora cu aur
o știu pe de rost —

două sumane și brîie
cum greu am prins a vedea
pe un anume fel de licoare...
bunica drept a înjurat !
călătoria dintîi clandestină
din poiana ursului la Suceava
peste albastrele zilei elești eie
tot dăinuie în amiază
la kilometrul zero privilegiat... !

După anotimpul solar al pașilor

După anotimpul solar al pașilor
pe culmea suratelor, înmiite păduri
a fost dat să ne măsoare ursoaica
laptele inimii brune, verde-gălbui...

E-o primăvară lungă pietroasă cînd iubește
așa bolovănită la capătul de rîu !
Un ochi al ei trezit — cochilia lui mare
trezește și-nlumină al frunzelor murmur —

Nu-i vameșă ursoaica peste bulboana lunii !
Ea urlă cît dispare în pîntecele greu
după anotimpul solar al pașilor
privilegiul, surîsul — dăruite chipului meu !

Secol douăzeci

din cîtă bucurie supușenie luptă
se naște într-un ceas al vederii
copilul — secol douăzeci
El, care în dreptul vieții
poartă sub arcada sprîncenelor
curcubeie de pești alungați
din bulboanele mereu străvezii
ale timpului...

cu miez de anotimp și de cocoare
statornic-spic de iarbă-l înveșmîntă !
e craiul năzuințelor aproape
cu-o aripă de fluture mai sfîntă —

dacă-l aștept cu flori
sub umbrele pădurii,
cum în copilăria toată
ne-au așteptat la asfințit de soare, unii
prinde și rupe
cu brațul oțelit al mănunchiului
hălăduiește cuvîntul cu colți sîngerii
din cărare în cărare
și din om în om biata înserare
cu mers de anotimp fără cocoare

Vulpile

lui George Sidorovici

au vulpile la noi
în prelungirea blănii
cînd le urcăm în sănii
ori după un pîrîu
aproape de izvoare
la cumpăna morții
un zornăit color
al rugilor de mur

că beau minciunii
înspicarea-n sînge
mai albă ca lumina
vinovățită-n crini
și dintr-odată
n-o mai pot ascunde
la nord, în prelungirea cozii !
o r i ș i u n d e

Urme

eu fac un pas drept
și încă un pas mai drept
în zăpada înaltă pînă la rîu —
din copac în copac
rîndunica sporește neliniștea
celor peste o mie de pui înghețați
în urma lăsată pe zăpadă lumii

eu fac un zbor alb
și încă un zbor prea alb
după nourul cel mai îndrăcit al copilăriei
și prietenul uită într-o singură întîlnire
îmbrățișarea inima și lănțugul
în urma lăsată pe nour lumii

eu sap o groapă neagră
și încă o groapă foarte neagră
dar nici umbră de neliniște rîndunici
ori de prieten întru totul de aur
regretul este cel care pe loc mă îmbrățoșă
în urma lăsată pe pămînt lumii

Înflorește liliacul

înflorește liliacul alb
drept la noi în grădină !
deasupra narciselor
și-a toate cîte-au să vină

din noaptea bătrînului orb
curcubeul zilei scînteie —
dar nu la noi în grădină
se trece pe vîrfuri ca o femeie...

Bîzdîgăniile nepreţuitului Creangă

(III)

Fireşte că dobîndind starea de veghe asupra imaginii literare în parte, cititorul îşi va asuma riscul să se întoarcă mereu în urma poveştii cu întrebarea şi să revadă universul prin care hălăduieşte Harap Alb. Un simplu **tabel** cu ajutoarele protagonistului în acţiunea de dobîndire a fetei împăratului Roş, dă la iveală un algoritm (rod al organizării textului şi nicidecum al „fanteziei" creatoare !) suficient de bine ordonat, căci :

1. Setilă **(focul)** potriveşte temperatura — „nici fierbinte, nici rece" — din cămara (cuptorul) de aramă în care mult ospitalierul împărat găzruieşte pe Harap-Alb şi pe cei cinci însoţitori năstruşnici ;

2. Flămînzilă **(pămîntul)** şi Setilă **(apa)** isprăvesc, mistuind cu bine, „12 harabale de pîine şi 12 buţi pline cu vin din cel hrănit", pîinea, carnea şi vinul fiind bucate de împărtăşanie păgînă ;

3. Furnicile aleg nisipul de mac ;

4. Ochilă **(lumina)** vede unde se ascunde — „după lună" — fata împăratului Roş, iar Păsărilă **(aerul)** se întinde şi o găbuieşte în ascunzătoare;

5. Crăiasa albinelor „zboară pe obrazul fetei împăratului Roş" determinînd-o să se mişte şi astfel Harap-Alb o poate deosebi de fata „luată de suflet" ;

6. Calul lui Harap-Alb o amăgeşte pe turturică şi îi smulge „apa şi smicelele cu hapca" ;

7. Turturica, lăsîndu-se măgulită, de cal, o trădează în fapt pe stăpînă-sa care îi şi spune : „Alei, ţolină... da' bine m-ai vîndut!".

Cum deja ştim cine sînt tovarăşii lui Harap-Alb, n-avem încotro şi trebuie să ne întrebăm — spre a înţelege întregul — ce povară semnificativă poartă în această poveste şi celelalte ajutoare. Să ne oprim, aşadar, în faţa furnicilor şi-a albinelor măcar cu atenţia cu care le-a onorat Harap-Alb, fie şi sub ipoteza că personajul procedează aşa în virtutea unor semnificaţii pe care poporul le acordă acestor gîngănii în destule poveşti.

Din cuvintele cu care — altă constantă stilistică — îşi însoţesc darul, şi **furnica zburătoare** — „fiindcă eşti aşa de bun de ţi-a fost milă de viaţa noastră, cînd treceam podul şi nu ne-ai stricat veselia... na-ţi aripa asta" — şi **crăiasa albinelor** — „pentru că eşti aşa de bun şi te-ai ostenit de ne-ai făcut adăpost... na-ţi aripa asta" — s-ar părea că furnicile reprezintă **nefacerea de rău** iar albinele **facerea de bine.**

Ceea ce ar da următoarea ecuaţie narativă : pentru nefacerea de rău Harap-Alb va fi ajutat de furnici să aleagă — „Şi într-un buc, au şi ales nisipul de-o parte şi macul de altă parte" — **răul de bun,** iar pentru facerea de bine va fi ajutat de crăiasa albinelor să „gîcească" pe adevărata fată a împăratului Roş, de cealaltă „luată de suflet, tot de o vîrstă" ; şi nu e deosebire între dînsele nici la frumuseţe, nici la stat, nici la purtat... dacă-i cunoaşte-o care-i... adevărată". — să aleagă adică **adevărul de fals.**

Ceea ce înseamnă că la curtea împăratului Roş Harap-Alb — ca orice peţitor în străvechile obiceiuri româneşti la contractarea căsătoriei — este supus la **şapte probe ritualice,** între care alegerea răului de bun şi alegerea adevărului de fals.

De unde o primă concluzie : nu există imagine literară — cel puţin în **Povestea lui Harap-Alb** — gratuită, lipsită de o semnificaţie expresă. Creangă nu se joacă, el construieşte un joc şi fiecare bîzdîganie îşi are rostul ei. Rostul **turturicăi,** de pildă, nici nu mai trebuie lămurit ; îl ştim, dacă nu din creaţia populară, măcar de la Văcărescu. Turturica este imaginea literară a dragostei credincioase sau încredinţate căci fata împăratului — „luînd o turturică în braţe, spunîndu-i nu ştiu ce la ureche şi sărutînd-o cu drag" — se dovedeşte, în ultimă instanţă, îndrăgostită de Harap-Alb. Apoi, comportamentul turturicăi — „fiind mai uşoară", „se repede ca prin foc şi ie trei smicele de măr dulce şi apă vie şi apă moartă, şi... ca fulgerul se întoarce înapoi" — în aducerea unui simbol al dragostei împărtăşite — „smicelele de măr dulce"— nu iscă nici o îndoială. Deşi, în rigoarea simbolisticii din basmele româneşti, tuturica trebuie să aducă doar smicelele de măr dulce, iar apa vie şi apa moartă să fie adusă de către cal.

Calul însă o „ie cu măgulele". De ce ?

I. FILIPCIUC

Zori de zi şi amurg cu Eusebiu Camilar

Cînd, prin 1929—30, Eusebiu Camilar se îndrepta către douăzeci, eu de abia păşisem în adolescenţa celor cin'sprezece sau şaisprezece ani. Atunci l-am cunoscut, la gazda unde locuiam, ca elev, cu alţi colegi, într-o căsuţă din josul ruinelor Cetăţii de Scaun a lui Ştefan cel Mare.

Născut în satul Udeşti din Cordunul Bucovinei, a cutreierat mai tîrziu România în lung şi-n lat, dar s-a simţit mereu atras şi legat de **Ţara Fagilor,** toponimic pe care l-a adoptat ca titlu la revista condusă de el ca redactor (director fiind Constantin Milici, cantorul folclorist din Soloneţ). În acea revistă, la îndemnul şi sub îndrumarea lui Eusebiu, am debutat cu un pastel, în primăvara anului 1931. Parcă-l văd şi acum pe mentorul meu coborînd de pe strada Ştefăniţă Vodă spre Ştefan Ştefureac, să-mi aducă o veste bună şi să mă bucure : „Dumitre, ţi-ai văzut vreodată numele tipărit ?". A desfăcut şpaltul încă umed de cerneală şi mi-a arătat pseudonimul, cules cu litere negre, maşcate, la sfîrşitul ultimei strofe din poezioara cu titlul **Inserare** : „Zefirul somnoros adoarme / Şi apele de-abia mai curg / Şi-adoarme în sfîrşit şi Doina, / La pieptul caldului Amurg"...

Deşi meandrele vieţii ne-au purtat, în mare parte, pe căi diferite, am rămas totdeauna în cele mai cordiale relaţii, dînsul adresîndu-mi-se uneori în scrisori, cu „Dragul meu **prieten străvechi**". Buni prieteni şi confraţi am rămas din zorii adolescenţei mele pînă la anii amurgului său, cînd o boală necruţătoare ni l-a răpit prematur la sfîrşitul lui august 1965, cînd 55 de ani i-ar fi împlinit abia la 10 octombrie.

În toamna anului anterior, fiind delegat să organizez o şezătoare literară cu elevii şcolii medii din Siret, unde eram profesor de română, l-am invitat şi pe Camilar. Mi-a răspuns cu mare entuziasm. După prezentarea ce i-am făcut-o pe scenă, evocînd momente emoţionante din vremea vremuită, cu recitări de versuri din primele sale poezii **(Cetatea mea şi Califul),** publicate în revista „Moldova literară" din Mihăileni, a urmat conferinţa sa despre **Sakùntala,** pe care o tradusese din indiană. În continuare, a vorbit despre călătoriile făcute în „Împărăţia soarelui", dar ţinînd să accentueze că mai presus de toate i-a rămas iubirea de patrie şi de mamă, căreia i-a adus din China un tulpan cusut cu fire de aur. Programul şezătorii a fost întregit cu recitări şi lecturi din poeziile şi proza distinsului invitat, de către elevele şcolii.

La sfîrşitul festivităţii artistice, cadrele didactice i-au oferit o agapă, într-o atmosferă de neuitat. Cu toate rugăminţile celor prezenţi şi ale altor intelectuali din Siret de a-şi mai prelungi vizita, obligaţii personale, de scriitor şi academician, nu i-au îngăduit-o. În gara Dorneşti, pînă unde l-am însoţit a doua zi, ca ultim salut, mi-a adresat cu emoţie aceste cuvinte de pe treptele vagonului, ce aluneca lin : „Dumitre, ai grijă de tine !"... Sînt ultimele cuvinte auzite de mine din gura lui.

D. FLOREA RARIŞTE

Ars poetica

sire calului meu i se zbate ochiul sting
cel sub care doarme sfinxul
veghind la durerile lumii

e-o trecere a trupului prin trup
a întunericului prin întuneric
a zilei prin zi
şi toate acestea prin mine trec
şi prin taine trec
doar cuvintele sînt acelea
care se opresc în noi

tu şi cu mine sîntem tu şi cu mine

şi sînt la fel de orb ca şi mine
şi tu la fel de orb ca şi tine

poate eu nu mai sînt eu
poate tu nu mai eşti tu
dar ne pîndesc răni care nu se mai vindecă

sire calului meu i se zbate ochiul drept
cel sub care nedumerit
cu tîmpla la pietre călătoresc rîurile

care mă străbat
de la un capăt la altul al memoriei

Constantin UNGUREANU

Flacăra dintr-o noapte

umblind intr-o noapte
prin nisipul deşertului
cu tălpile goale
ca un vînzător
o pădure
văd învîrtindu-se
şi-n mijlocul ei
o poiană de lumină de foc
ajung şi strig
ah zăpada, înşelătoarea, înşelătoarea.

Gh. SILEA

Clipa odihnei

Mai cîntă bătrînii sub seară zvonuri de dor ;
ehei, drumul meu vine atît de departe,
cel ce cîntă se spune e fără de moarte,
lin se coboară umbra odihnei peste ogor.

Iată, secerătorii intorşi freamătă încă,
trec bănuindu-i pe-aici lîngă inima mea,
cu braţele largi mai aprind peste cer cîte-o stea
ca o naştere într-o dragoste-adîncă.

Bat brumele zării-a tîrziu şi-a popas
şi-a tăciuni sfirîind ca un cîntec păstrat peste vatră ;
bărbaţii aceştia cu chip de lumină şi piatră
dogoarea şi-o trec din pămînt către mîinele ceas.

E o femeie ce pîinea alături frămîntă,
pretutindeni miroase a dragoste şi a jar,
şi-a cules de curînd răscolit în brăzdar,
bătrînind ca un cîntec pe clipa odihnelor sfîntă.

Poem solitar

Dar uneori amiaza e nesfîrşit de calmă
iar timpul, o măsură din ce în ce mai grea,
îşi sapă adăpostul la subsuoara mea
cînd se prelinge ziua din cer ca o sudalmă

Că uneori am dreptul de-a fi umil şi trist
ar fi a recunoaşte o singură monadă,
precarul echilibru dintîi e o tăgadă
că tu-ai murit şi atuncea sînt sigur că exist.

Dan NEMEŞ

„Între coloane ale istoriei"

(urmare din pag. I)

confirmat că o dezbatere de valoare ştiinţifică cere maximă profesionalitate, stăpînirea deplină a meseriei. Congresul — şi nu numai el — a dovedit că profesionalitatea deplină e condiţia minimă de la care trebuie pornit. Rezultatele reale depind de pregătirea istoricilor fiecărei ţări în parte, de calitatea lucrărilor, de posibilitatea de a fi la curent cu tendinţele mondiale. Altfel ? Rămîi un istoric „local" şi onest. Poate e locul să arăt că am sesizat uneori diferenţe conturate între proiecţia unui eveniment în interiorul unei ţări şi imaginea aceluiaşi eveniment în alte părţi.

— Inţelegem că e vorba şi de unele teme ale istoriografiei noastre.

— Da. Acum trebuie să vezi cu precizie ce interesează comunitatea internaţională a ştiinţelor istorice şi cum să te înscrii prin cercetările ţării tale.

— Dar în cazul unor atitudini polemice ?

— Aici consider că trebuie avute în vedere două principii : 1. Să nu eviţi dialogul cu partea care te contestă, chiar dacă ar avea păreri total opuse şi şi le exprimă fără fair-play ; 2. Să înţelegi modalitatea de gîndire a oponentului.

— Aţi putea rezuma unele preocupări sau dezbateri teoretice actuale ?

— Există o tendinţă spre conceptualizare. Chiar Congresul a încercat să precizeze înţelesul unor termeni ca : „stat mic" şi „stat mare" („mare putere"), „putere" şi „autoritate", „modernizare", „capitalism", „revoluţie industrială" etc. Abordări utile, binevenite, dat fiind numărul mare al participanţilor cu orientări atît de diferite.

— Dar în privinţa interacţiunii „mari puteri" — „state mici" ?

— A fost remarcată contribuţia mai multor istorici străini. Profesorul C. Tamse (Norvegia) a accentuat interacţiunea „mari puteri" — „state mici", în care cele dintîi recunosc, în cele din urmă, şi unele interese majore ale celor „mici", dacă acestea din urmă îşi promovează scopurile în mod activ, şi în limitele „posibilului" unei etape. Ponderea acestor state mici în dezvoltarea relaţiilor europene, ca şi componentele interne ale procesului lor de modernizare, au fost demonstrate de Hans Ulrich Jost (Elveţia), Osmo Jussila (Finlanda), Dan Berindei şi Cornelia Bodea (România).

— Aţi intervenit în legătură cu această temă ?

— Da. Profesorul Ennio di Nolfo (Italia) făcea o analiză interesantă a interacţiunii dintre forţele naţionale italiene şi marile puteri. În intervenţie am reamintit că superioritatea militară a Austriei nu explică singură eşecul temporar al partidei naţionale în nordul şi centrul Italiei, în 1848—1849. A mai acţionat şi un alt factor, anume neutralitatea oficială declarată la Paris şi Londra, în războiul austro-piemontez. O neutralitate care a favorizat restaurarea ordinii „legale" în Italia, de către armatele imperiale. Aceste evenimente se corelează cu evoluţiile din Ungaria şi Principatele Române, din aceiaşi ani 1848—1849. Partida naţională maghiară, care votase pentru reforme burghezo-liberale, a proclamat de asemenea, restaurarea unui stat ungar independent în graniţele sale istorice şi separarea sa de Austria. Partida naţională română a încercat să înfăptuiască reforme structurale şi să întărească autonomia politică a celor două Principate, Valahia şi Moldova, cu ţelul de a le uni într-un singur stat. Totodată, românii transilvăneni luptau pentru recunoaşterea individualităţii lor naţionale, în cadrul Imperiului austriac. Succesul acestor două revoluţii ar fi ameninţat şi distrus sistemul şi echilibrul puterilor, realizat în 1815 la Congresul de la Viena. Asemenea schimbări erau de negîndit pentru statele mari europene şi forţele revoluţionare naţionale au fost copleşite în 1848—1849 de intervenţiile militare străine. Lecţia a fost însă înţeleasă şi în numai şapte ani (1859—1867) statele naţionale ale românilor, italienilor şi ungurilor au devenit realităţi. Această aparent „rapidă" construcţie fusese posibilă şi pentru că, în fiecare caz în parte, conducătorii politici au găsit căile proprii de a pune în „concordanţă" scopurile majore ale naţiunii lor, cu interesele marilor puteri.

— Dar contradicţiile dintre marile puteri şi acţiunile statelor „mici" ?

— Într-adevăr, contradicţiile dintre marile puteri au permis mişcărilor de eliberare naţională din sud-estul Europei să acţioneze cu şanse de reuşită mărite. Comunicarea pe care am prezentat-o a exprimat un punct de vedere similar, formulat totuşi într-o manieră diferită. Marile puteri au interese globale de care statele mici trebuie să ţină seama. Aş zice : obligate. În caz contrar, acestea din urmă riscă să nu-şi poată împlini unele din dezideratele lor majore. A fost o necesitate ca statele mici, de voie de nevoie, să-şi „armonizeze" politica lor cu cerinţele celor „mari".

— In ce constă alternativa pe care o oferă prof. Olav Riste vizavi de politica înfăptuită de marile puteri ?

— Analizele obişnuite s-au concentrat, deobicei, asupra reacţiilor statelor mici la politica celor mari. Alternativa prof. Olav Riste (Norvegia) propunea studierea altui aspect : în ce măsură iniţiativele statelor mici au avut (au) un impact, un ecou, o repercusiune, asupra sistemului relaţiilor internaţionale ? Colegul norvegian propunea studiul comparativ al statelor mici sud-estice şi nord-estice în intervalul 1918—1938. Cererea mea adresată prof. O Riste era de a dezvolta ideea aşa-numitului „vacuum al puterii în Europa", după 1920 formulat în referatul d-sale. A fost un vacuum al puterii sau numai un dezechilibru ?

— Ce punctări aţi făcut în chestiunea conceptului de „proces al industrializării" ?

— Discuţiile asupra conceptelor de **modernizare, capitalism, revoluţie industrială** s-au dus în corelaţie cu **formarea statelor naţionale din Balcani.** Desigur, această corelare este un element important care ne trimite la „modelul" oferit de evoluţia Marii Britanii, Franţei, Germaniei (prin Renania mai ales), Belgia... Cu toate acestea, pentru sud-estul european, ideologia liberală, principiile burghezo-democratice au jucat un rol la fel de important. Ele au constituit o forţă motrice, chiar dacă procesul industrializării a mers mult mai încet. Aplicarea programului politic bazat pe instaurarea drepturilor civice, unitate naţională, reforme structurale, a fost un factor decisiv în întemeierea statelor naţionale din sud-est, fără să fi avut o corelare sincronică cu industrializarea (pornită, dar rămasă mult în urmă). Un astfel de program care se regăseşte, cu variante, în toate ţările din zonă, a acţionat ca o forţă motrice, deoarece principalele clase şi categorii sociale au avut un interes direct în a-l aplica (fiecare urmărind propriile sale obiective).

— Dacă la Congresul din '80, de la Bucureşti, ideea unei Asociaţii a istoricilor europeni era doar un proiect, la Stuttgart el a devenit o realitate.

— Într-adevăr, iniţiativa unui grup de istorici, de a origaniza **Asociaţia isotricilor europeni,** răspunde unei necesităţi stringente, pentru cel puţin două motive. Mai întîi, studiul însuşi al istoriei Europei. Întrucît Europa e alcătuită din 35 de naţiuni, scopul permanent de a cunoaşte trecutul fiecăruia, aşa cum a putut fi reconstituit pînă astăzi, a apărut ca un obiectiv firesc, necesar. Dar există şi evoluţii generale, de bază, caracteristice pentru întreaga arie continentală, în fiecare epocă, indiferent de (sau mai presus de) diviziunile politice şi etnice. O probă a constituit-o însăşi tematica Congresului. Al doilea motiv este experienţa comună a atîtor generaţii, exacerbată în cursul celui de-al doilea război mondial. Ne aflăm în stadiul în care identitatea europeană şi cele naţionale sînt atît de intim legate, încît ele nu mai pot fi separate. Identitatea naţională şi valorile ei de bază sînt şi vor fi în mod real păstrate numai în cadrul unei identităţi europene, într-o Europă unită. Altfel, patrimoniul multor naţiuni continentale poate sau va fi, mai curînd sau mai tîrziu, treptat pierdut. Pentru aceste motive, A. I. E. reprezintă un pas necesar spre o autentică înţelegere a identităţii noastre continentale. Progresul în ştiinţele istorice nu mai poate fi asigurat fără comunicare internaţională permanentă. Vine, deopotrivă, **procurarea cărţilor** noi, a fi „la zi" cu informaţia, în condiţiile în care tot cartea rămîne mijlocul esenţial de documentare, cu toate că în multe locuri misiunea aceasta a fost mult lărgită de mijloace tehnice, de industria computerilor. Mai este necesitatea xeroxurilor care scutesc un mare volum de muncă fizică... Mai este şi raportul între mass media şi ştiinţele istorice. Sînt căile cele mai potrivite pentru ca adevărul să pătrundă în opinia publică, pentru a aduce pe oameni spre conlucrare, pentru a realiza o comunicare adevărată între ei, între naţiuni.

JEAN JOUBERT (Franța)

Să vorbesc despre poezie?

Să vorbesc despre poezie? A, dar nu-s deloc teoretician! Și apoi, în ziua de-astăzi și-așa sînt atîția savanți, ingineri. Mutație semantică, fonem, chiasm, apocopă, ei știu atît de bine să demonteze poemul, tot așa cum noi ne hazardăm uneori să demontăm o pendulă. Cît despre montarea ei la loc, asta-i de-acum altă treabă. Ținem în căușul palmei cîteva mărunte piese delicate, al căror rost prea bine nu-l mai știm. Și ceasul este mut: de cîntat nu mai cîntă, nici ora n-o arată. Să zicem însă că mie cîntatul pendulei îmi place, acasă, după-amiaza, cînd tăcerea devine pisică, izvor, penumbră; și că prea puțin îmi pasă de misterele mecanicii ei. De asemenea, să zicem că-mi place să trăiesc după ceas, după un ceas **al meu**.

Să vorbim mai curînd, atunci, despre cum ia naștere poemul, vegetala aceasta, astă vietate, trupușorul subtil și irigat, bucuros-feminin, care-i poemul. Viu și fragil, opac și pătimaș ca mierla, ca stînjenelul, ori ca Meluzina-n dragoste. Și-i tocmai dimineață, fereasta se deschide spre florile din grădină, mai ești încă ciufulit de peste noapte. Te-ntinzi de-ți pîrîie ciolanele, caști în transparența acestei dimineți-ferestre. Frumoasă vreme pentru un poem!

Iată unul ce tocmai zgreapțănă la geam. Este, de pildă, -nainte de toate, foșnitul unei rochii, o rază de soare, strecurată, o mierlă-n zbor razant peste zidul jos din față. Da, pasărea, de pildă. Întîi pasărea de pene, ce ne trece pe dinaintea ochiului, după aceea-i cuvîntul „mierlă", cuvîntul „fugă", cuvîntul „vitraliu". Și rochia a-ncetat să foșnească, cuvîntul rochie mai stăruie încă-ndelung. Cuvîntul brusc, cuvîntul „tufiș". Memorie, suflare de copil! Un gol prinde-a se umple de-o lumină în care zburătăcesc cuvinte ce se caută, se mîngîie și se impreunează E drept atunci ca să recurgem la coala albă de hîrtie, deși un plic uzat, ori un dos de factură, rezolvă tot așa de bine treaba. Poemul nu e greu: se cuibărește orișiunde. Trebuie doar repede să-l prinzi, apoi să-l slobozești ca să-și urmeze zborul, și, totuși, să-l conduci puțin; să i te zmulgi, să te topești și să transpari prin el. Îndreptățită clipă care ne unifică. Ochi mare care bate-ncet din pleoape. Stare de grație, da, grație a ochiului, a mîinii și a inimii.

Cu ultimul cuvînt notat, ascuțit poemul născut dintr-o pasăre, un foșnet de veșmînt, un sclipăt de lumină. Fericire a textului ce suflă, cîntă, în care sîngele vieții gîlgîie. (Dar uneori poemul moare-nainte ca zborul să și-l fi luat. Nimic nu l-ar putea-ncălzi: îl mototolești și-l zvîrli la coșul de hîrtii).

Umbra chiparosului se strînge — acum la rădăcină. Meluzina intră, în rochia-i albastră, aducînd cafeaua. Zice „«Un poem»" precum ar zice flori, o sărutare. Prin vițele de iederă, deasupra porții, o mierlă inocentă-și sparge gușa de-atîta fluierat.

Traducere de P. CONDURACHE

TEATRU

„O dragoste nebună, nebună, nebună..."

Cunoscut (mai ales) ca autor de comedii cu verificată priză la public, Tudor Popescu și-a propus în textul pus recent în scenă la Municipalul sucevean să abordeze realitățile morale ale societății contemporane din alt unghi de vedere, pronunțat etic, propunîndu-ne o dezbatere despre fericire, împlinire existențială sau ratare, succes real sau iluzoriu, fervoare a idealului, speranță. Nelipsit de discursivitate și didacticism tocmai din cauza aglomerării atîtor teme generoase, textul devine pre-textul unei viziuni regizorale ingenioase și surprinzătoare în sensul superior al termenului. Caietul de regie apare astfel ca o confabulare, o potențare a unor sugestii care există doar într-o dimensiune orizontală, iar regizorul un coautor, cu drepturi cel puțin egale cu cele ale dramaturgului **en titre. Cristina Ioviță** a știut să extragă tocmai acele sugestii existente în stare latentă și să le asambleze într-o viziune din care nu lipsește miticul și simbolicul, viziune unitară, care propune spectatorilor o dezbatere consecventă în dramatismul ei și, nu în ultimul rînd, credibilă. Credibilitate asigurată în egală măsură de jocul actoricesc consistent, convingător și, nu rareori, sclipitor. **Mioara Ifrim** în Irina, personajul pe care cade greutatea piesei, conferă complexitate și nuanțare unui rol în care trăirea emoțională și meditația morală nu sînt întotdeauna bine echilibrate în text. Puritatea, luciditatea, credința în valorile morale, atîtea calități ale eroinei sînt însumate convingător de către interpretă, care, de-altfel, duce greul unui cuplu imperfect rodat scenic. Sorin **(Nicolae Manolache)**, deși animat de bune intenții și în vizibilă creștere (de formă), este încă neconvingător, ezitant, chiar stîngaci, deplasînd interesul spre relația Irina — Tudor (în ciuda schematismului acestui rol), relație nuanțată de jocul fără cusur al lui **Constantin Florea**, actor ale cărui realizări sînt în deplin acord cu propriile-i intenții și resurse. Perfect sincronizat; cuplul Lili-Artur **(Ada Gîrțoman — Cristian Rotaru)** se impune prin varietatea și complexitatea mijloacelor de expresie, ca o prezență scenică de prim ordin. Într-un dezacord fructuos cu creionarea ușor șarjată a autorului, interpreții celor doi falși învingători, dozînd judicios grotescul patetic și sarcasmul autoflagelant, conferă un caracter verosimil, ceea ce include și un început de înțelegere, unui tandem care-și plătește aparentul succes cu nenumărate abdicări morale.

O scenografie inspirată **(Rodica Arghir)** care pune în evidență fără ostentație sugestiile regizorale, realizînd adevărate metafore plastice cu, credem, justificate, conotații mitice. (Ne gîndim la metafora firului țesut de moderna Penelopă care este Irina, dar și la cea a pînzei de păianjeni care semnifica destinul personajelor, pînză care nu poate fi ruptă decît de o credință imuabilă într-un sentiment purificator, aflat la limita superioară a intensității: „O dragoste nebună, nebună, nebună"). Ilustrația muzicală, deși defavorizînd (sonor) unele replici, corespunde unui anumit orzont de așteptare, contribuie la reușita unui spectacol lucrat cu seriozitate și profesionalism. Un spectacol în care tinerii se vor recunoaște, primii, în colegii lor de generație, dar care poate deveni un fecund prilej de meditație pentru spectatorii (mai) tuturor vîrstelor.

Viorel DĂRJA

CADRAN

„Cugetări" critice

Am mai vorbit la această rubrică despre confuzia pe care o pot produce (pentru cititori) așa-zisele verdicte critice emise uneori cu o condamnabilă ușurință. Reluăm chestiunea, determinați de această dată de frecvența și voioșia cu care diverși semnatari catadicsesc să rostească înflorate și mari cuvinte, chiar dacă de sub perdeaua lor de fum adevărul ne face cu ochiul. Sub un titlu categoric („Un model de reportaj"), N. Mihăescu (în **Săptămîna** nr. 4), cunoscut cronicar de limbă, are răgazul, între două polemici, să ne comunice impresiile sale de lectură, insistînd a ne convinge cum că un oarecare text din revista **Magazin** despre ocrotirea pădurii ar fi, chipurile, un reportaj exemplar. Argumentele aduse în susținerea „cauzei" sînt tot atît de palide (ca să nu zicem altfel) ca și citatele selectate: „Reluînd, mai departe, că pădurarul Ion Bunghez nu se lasă copleșit de necazuri — pledează N. M. — autorul reportajului notează în stilul său **pitoresc** și **sugestiv**" (s.n.). Și ce credeți că notează? „Spre a îndestula cămările iernii ce va veni, chiar în aceste zile... se cosesc ierburile și se pregătește fînul". Dar iată și „un pasaj **expresiv**, deopotrivă, prin semnificația lui de ordin economic și prin policromia lexicală": „...an de an, din cantonul nr. 13 al Ocolului silvic se asigură diferitelor sectoare ale economiei naționale cele mai diferite (sic!) produse: vagoane de lemn de fag și mesteacăn...". Și urmează enumerarea, din care totuși merită reținute (pentru **expresivitate**) cele „cîte 10—15 și chiar 20 de vagoane de fructe de pădure, ciuperci și plante medicinale, la care se adaugă... doi tăurași de peste 500 kilograme, un porc, 800 litri de lapte...". Și ca să se observe cît de obiectiv este, N. M. declară cu duioșie... că pe autorul reportajului „nu am avut plăcerea să-l cunosc personal".

Amatorismul își spune cuvîntul și în foiletoanele lui Valeriu Bârgău (din SLAST) dedicate tinerilor scriitori. Trecem peste criteriile de partizanat ce par să stea la baza „selecționabililor" și ne oprim asupra unui singur exemplu: Bedros Horasangian. Mai întîi aflați că „De la Caragiale încoace, schița părea iremediabil pierdută". Ați înțeles de ce! Nu apăruse încă Bedros H. care, în sfîrșit, asemeni cometelor „a apărut foarte senin din senin, fără să facă și să se facă gălăgie în jurul său". Ce vrea să însemne noțiunea asta de „gălăgie" mai rămîne de văzut. Și ce face el, B. H. (în viziunea pluridimensională a „biografului" său?). „Pe spații de o filă jumătate, două-trei (uneori mai multe), (sic!), Horasangian dezvoltă adevărate spectacole, lumi care se pun în mișcare cu tot cu ființele și lucrurile care le locuiesc (alcătuiesc) (?!)" (SLAST nr. 6, p. 2).

Nu vom încheia această scurtă trecere în revistă a „sirenelor amăgitoare" din ultima vreme fără a semnala notațiile luxuriante ale poetului Mircea Dinescu reunite (în aceeași publicație, SLAST) sub genericul „Ei sînt contemporanii mei". Pentru M. D., Mircea Cărtărăscu, bunăoară, este „ultim poet cu Bucureștii-n glas" care „dă intrare în capitala noastră la tot felul de personaje „și are curajul de a „expune hălci de realitate în vitrina poemelor sale imaginare". Bineînțeles M. D. nu-și propune să lanseze judecăți critice, ci mai degrabă să se amuze și să ne amuze cu verbul lui sclipitor și original. Ceea ce e cu totul altceva.

Ioanid DELEANU

Mitologie română

(urmare din pag. III)

pune o semiotică și o citire intertextuală a corpusului mitic. În spațiul unei cronici este imposibil comentariul aplicat al acestei părți, cea mai voluminoasă, a studiului. Sînt exegeze convingătoare și altele care pun pe gînduri, sînt ipoteze seducătoare și altele îndoelnice (mai ales unele etimologii propuse), sînt teme epuizate și altele cărora li se poate adăuga mult material informativ, mai ales folcloric, influențînd, poate, configurația sistemului.

Făcînd mitologie comparată, Romulus Vulcănescu constată că, de cele mai multe ori, specificitatea o dă nu desenul sistemului mitic, ci **accentul**. Pentru cultura română emblema mitică purtătoare de accent o constituie, în viziunea sa, perechea Fârtat-Nefârtat, o bipolaritate armonică recognoscibilă în ipostaze primitive, traco-dacice și romanice, medieval-creștine etc., în bipolaritatea uranic-chtonian sau constructiv-destructiv. Oricît ne-am teme de reducții și simplificări, într-o astfel de sinteză este absolut necesar un centru ordonator, un punct de convergență care poartă, implicit, și pecetea personalității autorului. Altfel, nu ar rămîne decît un impersonal inventar tematic.

Cartea lui Romulus Vulcănescu propune foarte mult. Rămîne însă de văzut cum va fi receptat și „re-format" prin utilizare acest **mult**.

CONSEMNĂRI

• LA O POETĂ

La început de februarie, cîmpulungeana Lisaveta Țîmpău împlinea o sută de ani. Împreună cu unul dintre feciorii săi Constantin Țîmpău (**trecut**, desigur, de vîrsta pensionării) am pornit spre Valea Seacă pe un drum de iarnă grea lunecat pe sub cetina ninsă de la poalele Rarăului. Vreau s-o văd pe centenară și să-i aud glasul. E un privilegiu, îmi zic, să stai de vorbă cu cineva care vine din celălalt veac. Însoțitorul meu, cunoștință veche de altfel, mă asigură că bătrîna sa mamă se va bucura de vizită, deși o gripă prelungită a cam slăbit-o în ultimele luni. Nu fără emoție, pășesc pragul casei lui Neculai Țîmpău, mezinul, unde se află poeta. Pentru cei care nu știu, voi preciza că Saveta Țîmpău s-a numărat decenii de-a rîndul printre rapsozii de faimă ai Bucovinei, nu puține dintre versurile sale fiind azi asimilate și integrate folclorului literar din zonă. („Săraca inima mea / Nu mi-o știe nimenea / Nici doctor cu doctorii / Nu-mi mai poate folosi / Numai mîndra cu ochii / Mă poate tămădui").

Conversația noastră decurge neașteptat de frumos, amfitrioana dovedindu-se cu chef de vorbă, în aceeași măsură, spirituală și bine dispusă. Răspunde întrebărilor mele, rememorează întîmplări vechi și foarte vechi (unele din copilărie), recită cu plăcere și, acolo unde nu e sigură, se oprește scuzîndu-se firesc: „Vezi că uit?". „Era o ciocîrlie aici, în vale", o stîrnește Constantin. Și către mine: „Caiete întregi a scris despre ea". Și bătrîna primește „provocarea". „Stați și ascultați: Păsărică, păsărea / Pe crengi verzi tu nu ședea / Cobori iar la noi în sat / Cîntă celui supărat / Cobori pe la vaduri rele / Și cîntă-i celui cu jele".

Viața sa de munteancă vrednică și simțitoare însumează o adevărată istorie. Mamă a zece copii, crescută în aerul tare al tradiției autentice, a știut să înfrunte momentele grele ale existenței, și acestea n-au fost puține, să nu se dea bătută. Cîntecul și versul au însoțit-o pretutindeni. Astăzi poate mărturisi: „N-am socotit că ajung anii aceștia, după cîte le-am petrecut. Dar mi-a plăcut mult viața, nu mi-a fost teamă". Drept pentru care nu se sfiește să-și etaleze cu mîndrie descendența: „Sînt din osul Dodenilor. Ai auzit de ei?" O stirpe de bărbați cutezători ce-au dat cîndva de furcă tătarilor. (Confirmarea o găsim la Simeon Florea Marin. El relatează despre neamul Dodenilor în legenda intitulată „Dodul și tătarii").

La despărțire nu uită să-mi adreseze cuvenita invitație: de a reveni. „Să mai stăm de vorbă". Într-un ceremonial memorabil: „Munților cărunților / Veți lăsa, iubiților / Pe Saveta lui Țîmpău / De sub muntele Rarău / Să grăiască lumii iară / Despre voi și-n astă vară?".

Din acest colț de pagină trimit gîndul meu cel bun venerabilei poete. S-o găsească sănătoasă și ferice.

Ion BELDEANU

• NUME DE REFERINȚĂ ÎN JAZZ: ANCA PARGHEL

În martie 1980 organizatorii celei de-a X-a ediții jubiliare a festivalului de jazz de la Sibiu primeau următoarea înștiințare: „Titel Popovici va participa la sărbătoarea jazzului românesc în fruntea unui big-band avînd în program și o solistă vocală de excepție".

Peste cîteva zile, în cadrul unei emisiuni „Jazz Forum" premergătoare festivalului, aveam să auzim înregistrată piesa „La trenul 'A", de D. Ellington cîntată la postul de radio București de studenta Anca Parghel din Iași. Ne-am convins că în tot ce s-a spus nu era nici o exagerare, Anca Parghel întrunind cu adevărat calitățile unei interprete de jazz: muzicalitate bună, o voce cu o întindere de excepție, timbru specific jazzistic, metrică și simț improvizatoric. Dar... rigorile debutului și-au spus cuvîntul, tînăra studentă a conservatorul ieșean făcînd o impresie bună în festival, iscînd însă și controverse privind apariția ei.

Ne-am reîntîlnit doi ani mai tîrziu, în martie 1982, cînd Anca Parghel venea la forumul anual al jazzului românesc în calitate de concurentă. A cîștigat premiul al III-lea, trofeu ce îi conferea dreptul de a cînta în viitor în galele consacraților.

În același an, la ediția a doua a „Galelor Jazzului" de la Costinești, în urma apariției în recital și jam-session, Anca a devenit, în cele patru zile fierbinți, unul din momentele favorite ale publicului.

Avînd însă un repertoriu cantonat în tradiția standardelor, tînăra solistă suceveană (între timp a început să activeze ca profesoară de pian la Școala de Muzică din Suceava) nu a adus nici o notă de originalitate în anul 1983, deși a colaborat cu o serie de interpreți și grupuri apreciate în jazzul românesc (Johnny Răducanu, Vocal Jazz Quartet) sau cu cvartetul instrumental alcătuit din englezii: Simon Picard, Paul Rogers, Cliff Vener plus ieșeanul Ion Baciu jr.

Adevăratul salt calitativ s-a produs la festivalul de la Brașov, din decembrie 1984. Se pare că Anca găsise formula de lucru ideală printr-o triplă ipostază: compozitoare, pianistă și solistă vocală. Nu mai puțin inspirată a fost cooptarea trombonistului Liviu Mărculescu, instrumentist al Filarmonicii din Botoșani.

Dînd la iveală inspirate teme ca „Blues la festival", „Călătorie în vis", „Motto", „Bulgări de Zăpadă", interpreta suceveană reușește un insolit melanj între elemente de blues, be-bop și free reformulate într-un nou și original produs sonor ce întrunește toate datele jazzului modern.

Anul 1985 îi aduce o serie de succese constante, atît în sălile de concerte sau cluburi, cît și în festivaluri.

E de ajuns să enumerăm aparițiile festivaliere:

— „Perpetuum Jazz", din 3 martie 1985 — Studioul de concerte R.Tv. București;
— Festivalul de la Cluj-Napoca, din 9 martie 1985;
— Festivalul internațional de jazz de la Sibiu — 21—24 martie 1985;
— Festivalul de jazz de la Costinești — 9—12 august 1985.

Pe scena sibiană din 1985 Anca Parghel a fost remarcată de către Pawel Brodowski, editor șef al revistei internaționale „Jazz Forum", prezent în sală.

În ultimul număr al revistei „Jazz Forum '95", în cadrul articolului „Sibiu Milestone", Brodowski consideră apariția Ancăi Parghel ca pe unul dintre cele mai reușite momente ale jazzului românesc, elogiind recitalul acesteia și subliniind influențele binefăcătoare ale marilor modele ale genului vocal: Betty Carter și Jeanne Lee.

„Costinești 1985" a însemnat o nouă culme ascensională cucerită de interpreta din Suceava. Recitalul, cît și „întîlnirea cu prietenii jazzului" din dimineața de 11 august au demonstrat încă o dată valențele novatoare aduse de această interpretă jazzului românesc.

Deși în cercurile de specialitate, cît și în rîndul publicului ce umple sălile de concert și festival, de la Cluj-Napoca, Sibiu, Timișoara, Satu Mare, Iași, Constanța, București etc., nimeni nu se mai îndoiește, astăzi, că ne aflăm în fața celei mai bune voci din jazzul nostru, este regretabil că „Electrecordul" nu a reușit să realizeze discul mult așteptat, de excepție al Ancăi Parghel.

Prof. Nicolae IONESCU
coordonator muzical al festivalului de la Sibiu

• EXPOZIȚIE

Aproape o retrospectivă ar putea fi numită expoziția pictoriței Ileana Bardă, deschisă pînă nu demult la Galeria din Suceava. O căldură aparte, precum cea a unei ramuri înflorite, se degajă din impresionantul grupaj reunit pe simeze sub zodia florilor și a argintatelor naturi statice cu obiecte care ne traversează, de obicei, amintirile din copilărie și pe cele din casa tihnită a părinților noștri. Profesoara de ieri nu încetează, astfel, să ne dea adevărate lecții de culoare și sunet. **(M. M.)**.

• INAUGURARE

Recent s-a deschis „Cenaclul folcloriștilor" din comuna Fundu Moldovei, cunoscut centru etno-folcloric. Cu acest prilej, din partea Cenaclului din Suceava al Uniunii Scriitorilor au participat poeții: Victor Rusu, George Bodea, Horațiu Stamatin și prozatorul Ion Filipciuc.

George Bodea a prezentat, în fața unui numeros public, un recital din noua sa carte, „Pămînt din Bucovina", apărută la Editura Junimea din Iași. **(M. M.)**.

REALIZATORI: Ion BELDEANU, George DAMIAN, Viorel DÂRJA, Ion CARP FLUERICI, Mihail IORDACHE, Gh. LUPU, Marcel MUREȘEANU, Ion PARANICI, Mircea TINESCU, Alexandru TOMA

Secretariat: Eugen DUMITRIU. Tehnoredactare: Valentin MILICI

COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA

Str. Mihai Viteazul nr. 48